

§ 8

**Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd
SN-2016/195**

Beslut

Arbetsutskottet beslutar

att överlämna ärendet till socialnämnden utan eget ställningstagande.

Ärende

Handlingar sänds ut senare. Områdeschef myndighet informerar muntligt.

Handläggare
Ulrika Brugård

Datum
2017-02-07

Diarienummer
SN-2016/195

Socialnämnd

Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt

SN-2016/195

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att fastställa föreslagen riktlinje gällande försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt.

Sammanfattning

Socialnämnden föreslås fastställa föreslagen revidering av de befintliga riktlinjerna gällande försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd. Sedan senaste revideringen genomfördes har flera ändringar i lagstiftningen tillkommit. I lagstiftningen framgår det att rätten till bistånd bygger på behovsbedömning och inte på inkomstbortfallsprincipen och lagstiftaren är mycket tydlig med att individuella behov ska utredas grundligt och att arbetets fokus är att hjälpa den enskilde till egen försörjning.

Bakgrund

Syftet med riktlinjerna är att de ska vara stöd för handläggande socialsekreterare i bedömningen av skälig levnadsnivå samt stödja rättsäkerheten för den enskilde genom att handläggningen av ekonomiskt bistånd blir mer enhetlig. Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning, rättspraxis, förarbeten, bindande föreskrifter från Socialstyrelsen samt Knivsta kommuns Strategi för Vård och Omsorg. Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättsäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Det är samtidigt viktigt att en individuell behovsprövning alltid görs.

Ekonomisk konsekvensanalys

Följsamhet till gällande riktlinjer skapar inga ekonomiska merkostnader för berörda verksamheter.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Mats Elgström Ståhl
Socialchef

Beslutet ska expedieras till:

Akten
Socialchef, Områdeschef myndighet, Enhetschef vuxenenheten samt Webmaster Knivsta.se

---

Barnchecklista inför beslut

1. Påverkar beslutet barn?

Ja Nej

Enligt FN är alla under 18 år
att betrakta som barn

Förklara oavsett svar.

Socialnämndens verksamhet som arbetar med ekonomiskt bistånd berör barn. I riktlinjerna berörs att och hur barnperspektivet ska beaktas i handläggningen.

*Om, **ja fortsätt** med frågorna.*

2. Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa tillvaratas i handläggningen gällande de enskilda. I riktlinjerna finns *riktade insatser för att stärka barns bästa*.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

Inga kända.

4. Har barn fått uttrycka sina åsikter?

Ja Nej

Förklara oavsett svar.

Ärendet rör strukturell nivå av handläggning och ger handläggarna stöd i hur de ska beakta barnens bästa och att de enskilda barnens åsikter ska tas fram i det enskilda ärendet. Bedömning har gjorts att det inte är lämpligt att höra med barn om hur de ställer sig till själva riktlinjerna.

Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt

Dokumenttyp:	Riktlinjer
Beslutsdatum:	2017-02-16
Diarienummer:	SN-2016/195
Beslutande nämnd:	Socialnämnden
Giltighetstid:	Tills vidare
Dokumentansvarig:	Socialchef

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Riktlinjernas syfte	5
Akuta hjälpbehov	6
Ansökningsavgifter	6
Arbetsresor och övriga resor	6
Begravning	7
Begravningskläder.....	7
Bidragsbrott/Förebygga felaktiga utbetalningar.....	7
Boende.....	8
Boendekostnad och boendestandard	8
Boendekostnad vid kortvarigt biståndsbehov.....	8
Boendekostnad i hyresrätt	8
Boendekostnad i bostadsrätt eller villa	9
Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt.....	9
Boendekostnad för vuxet barn (18-24) som bor kvar hos sina föräldrar.....	9
Brukarrepresentanter	10
Depositionsavgift	10
Dator och internetuppkoppling.....	10
Barnperspektiv	10
Elkostnad.....	11
Fackföreningsavgift/arbetslöshetskassa	11
Fickpengar.....	11
Flyttkostnader.....	11
Fritidsaktiviteter	12
Fritidsaktiviteter för barn.....	12
Lägerverksamhet för barn	12
Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd	12
Rekreationsresor.....	12
Färdtjänstavgift.....	13
Riksfärdtjänstavgift	13
Företagare eller personer med fria yrken.....	13
Glasögon och kontaktlinser	14
Handlingsplan.....	14

Hemförsäkring.....	14
Hemutrustning.....	15
Barnperspektiv	15
Hjälpmedel	15
Hemmaboende barns och skolungdomars inkomster och tillgångar.....	15
Hushåll	16
Gifta makar.....	16
Gifta men inte sammanboende.....	16
Gifta makar – ena maken bosatt utomlands	16
Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan.....	16
Hushållsgemenskap men ej sambor	17
Inneboende	17
Sammanboende under äktenskapsliknanden förhållanden (sambor).....	17
Ungdom som ingår äktenskap.....	17
Underårig som fått barn.....	18
Hyresskulder.....	18
ID-handling	18
Jobbstimulans	18
Julpeng	19
Juridiska kostnader	19
Kurslitteratur	19
Lexikon.....	19
Magasinering.....	20
Psykiatrisk/psykologisk behandling.....	20
Realiserbara tillgångar.....	20
Riksnorm	21
Semesterpeng	21
Sjukvårdande behandling	21
Läkarvård och sjukgymnastik m.m.	21
Medicin.....	21
Sjukhusvård.....	22
Sjukresor.....	22
Barnperspektiv	22
Skulder	22

Allmänt om skulder	22
Skulder	22
Skuld för barnomsorgsavgift	23
Sparmedel	23
Specialkost	24
Spelmissbruk	24
Spädbarnsutrustning	24
Studerande	24
Skolungdomar	24
Vuxenstuderande	25
Studerande med familj	26
Studerande under studieuppehåll	26
SFI	26
Tandvård	26
Allmänt om tandvård	26
Akuttandvård	27
Betaling	27
Telefonabonnemang	27
Barnperspektiv	28
Tillgångar	28
Lånade pengar	28
Bilar	28
Bostad	29
Barns tillgångar	29
Umgänge och umgängesresor	29
Resor för umgänge med barn	29
Underhållsstöd	30
Utlandsvistelse	30
Utländska medborgare	30
Asylsökande	30
EU-medborgare	31
Nyanlända som omfattas av etableringslagen	32
Handläggning av nyanlända som omfattas av etableringslagen	32
Väntan på etableringsersättning ("glappet")	32

Personer med uppehållstillstånd.....	33
Personer utan uppehållstillstånd.....	33
Våldsutsatta	33
Vuxna	33
Barn	34
Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd.....	34
Återbetalningsskyldighet.....	35
Överskjutande skatt	35

Inledning

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i socialtjänstlagen (2001:453). Lagen är en ramlag och innehåller grundläggande värderingar och principer där lagstiftaren uppställer mål och i mindre utsträckning detaljreglerar. Enligt SoL ska kommunen på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. Det är den enskilde som i första hand har ansvar för sitt liv och kommunens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser. Socialtjänstens bistånd ska utformas så att det stärker den egnes resurser att leva ett självständigt liv. Det handlar om två uppdrag, dels hjälp till självförsörjning och i väntan på detta, hjälp med försörjningen. Det senare innefattar ekonomiskt bistånd. Ekonomiskt bistånd ska fungera som ett sista skyddsnät inom välfärdssystemet. Det ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och betalas ut när de generella stödformerna inte är tillräckliga eller inte kan beviljas. Rätten till ekonomiskt bistånd bygger ytterst på en individuell behovsbedömning vilket innebär att det i varje enskilt fall görs en bedömning av hjälpbehovet och omfattningen av detta. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes eller hushållets totala situation och där ingår hänsyn till barnets behov och situation.

Riktlinjernas syfte

Syftet med riktlinjerna är att de ska vara stöd för handläggaren i bedömningen av skälig levnadsnivå samt stödja rättssäkerheten för den enskilde genom att handläggningen av ekonomiskt bistånd blir mer enhetlig.

Riktlinjerna utgår från gällande lagstiftning, rättspraxis, förarbeten, bindande föreskrifter från Socialstyrelsen samt Knivsta kommuns *strategi för Vård och omsorg*. Om uppgifter i riktlinjerna strider mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen ska riktlinjerna i denna del inte tillämpas.

Akuta hjälpbehov

Bistånd i akuta nödsituationer kan beviljas även om rätt till försörjningsstöd i övrigt inte föreligger. Den som saknar medel till uppehälle, hyra, el eller medicin kan beviljas ekonomiskt bistånd för att avhjälpa eller förhindra, akut nödsituation, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta gäller även om den sökande förbrukat inkomster som ekonomiskt överstiger biståndsnormen. Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömning särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas. Behov som ryms inom försörjningsstödet poster prövas med stöd av 4 kap. 1 § SoL. Bistånd som beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL i akut situation kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL till exempel om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om betalningsförmåga bedöms föreligga, det vill säga om den sökandes egna inkomster överstiger biståndsnormen (RÅ 1995 ref 56).

Ansökningsavgifter

Huvudregeln är att bistånd till ansökningsavgifter inte beviljas. I enskilda fall, om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs, kan även ansökningsavgifter till skatteverk/domstol beviljas.

Arbetsresor och övriga resor

Ekonomiskt bistånd kan beviljas med belopp som motsvarar tillämpligt periodkort för allmänna kommunikationer. Arbetsresor innebär inte bara resor till och från en arbetsplats. I begreppet ingår även resbehov för att aktivt kunna söka arbete, studera eller delta i andra aktiva åtgärder som kommunen eller staten anordnar. I första hand ska bedömas faktiska kostnader, mot uppvisande av kvitto. Vid beräkningen av skäliga kostnader för arbetsresor bör beaktas månadskostnaden för resor med allmänna kommunikationer. För arbetsresor innefattande resor till praktik, studieresor, etc. bör beaktas kontinuiteten i den verksamhet som föranleder resorna. Skulle arbetsresor ge utrymme för skatteavdrag ska skattejämkning rekommenderas.

Begravning

Rätten till bistånd till kostnad för begravning och eventuella tilläggskostnader prövas i förhållande till dödsboets ekonomiska situation. Undantag är om den avlidne är omyndigt barn, då prövas rätten till bistånd i förhållande till föräldrarnas ekonomi.

För att kunna göra en korrekt bedömning av dödsboets rätt till bistånd, ska registrerad bouppteckning eller dödsboanmälan uppvisas. Tillgångarna i dödsboet ska i första hand täcka begravningskostnaderna, inte eventuella obetalda fakturor (hyra, el, telefon etc.). Försäkringar som faller ut kan vara en tillgång i dödsboet. Man bör också beakta hur tillgångarna i dödsboet värderats, och om den avlidne kort före dödsfallet givit bort eller förmånligt sålt tillgångar till dödsbodelägare.

Bistånd till en enkel men värdig begravning och eventuella tilläggskostnader beviljas med maximalt 30 % av basbeloppet. Till gravsten eller inskription beviljas därutöver belopp motsvarande maximalt 20 % av basbeloppet. Till kostnad för begravning utomlands kan bistånd beviljas med maximalt 30 % av basbeloppet, motsvarande vad som beviljas till begravningskostnad i Sverige.

Begravningskläder

Bistånd till kostnad för anhörigs kläder eller resa i samband med begravning, ska prövas i förhållande till den anhöriges situation. Om den avlidne är en nära anhörig, och speciella skäl finns, kan bistånd till sådan kostnad beviljas.

Bidragsbrott/Förebygga felaktiga utbetalningar

Fel ska förebyggas genom noggrann handläggning men om det uppstår är målsättningen att få tillbaka de felaktigt utbetalade medlen. Alla handläggare är skyldiga att uppmärksamma felaktigheter i ärenden och indikera att en utredning om felaktig utbetalning ska inledas. Vid misstanke om brott ska polisanmälan göras enligt 6 § bidragsbrottslagen (2007:612). En polisanmälan ska göras även om personen återbetalat beloppet. Utredning om felaktig utbetalning ska alltid göras av en annan handläggare och ske parallellt med biståndsutredningen.

Boende

Boendekostnad och boendestandard

Utgångspunkten vid bedömningen bör vara den enskildes faktiska kostnad och behov av boende. En skälig boendekostnad bedöms utifrån vad en låginkomsttagare på orten normalt har råd med. Hyresnivån hos Knivstabostäder AB kan ge vägledning till bedömningen men en individuell prövning ska göras i varje enskilt fall. Om behovet av bistånd bedöms vara mer långvarigt än tre sammanhängande månader ska prövning om boendekostnaden är skälig ske. Vad som är skäliga bostadskostnader och skälig boendestandard kan variera beroende på den enskilde situation och i vilket skede i livet hen befinner sig. En person med funktionshinder kan till exempel behöva en mer anpassad och något rymligare bostad än någon utan funktionshinder. Bostadskostnaden blir då vanligtvis också högre.

För ensamstående personer upp till och med 24 år kan möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard. Även för personer över 24 år kan detta vara skäligt för att undanröja hemlöshet.

När det gäller frågan om byte till billigare bostad ska socialtjänsten ta hänsyn till den enskildes faktiska möjligheter att få en annan bostad samt beakta om det finns skäl som talar emot byte av bostad eller bostadsområde (se Socialstyrelsens allmänna råd). Konsekvenser för berörda barn ska särskilt uppmärksammas.

Socialnämnden bör vid bedömningen ta hänsyn till ett barns behov av utrymme även hos den förälder där barnet enbart vistas under umgängestid.

Boendekostnad vid kortvarigt biståndsbehov

Vid ett kortvarigt biståndsbehov bör som regel den faktiska boendekostnaden godtas. Med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader.

Boendekostnad i hyresrätt

I boendekostnaden ska det inte ingå avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Undantag görs när någon flyttar in i en bostad där tillvalskostnaden redan finns alternativt beslutas av bostadsföretaget eftersom kostnaden då inte kan påverkas.

Den faktiska boendekostnaden ersätts om den bedöms vara skälig. I annat fall bör den godtas under en övergångsperiod, så att den enskilde får skäligt rådrum att byta till billigare bostad. Med skäligt rådrum avses en tidsperiod som inte understiger fyra månader.

Bodendekostnad i bostadrätt eller villa

Om en försäljning av bostaden innebär att den enskilde får tillgång till kapital som kan användas till försörjningen, får man i allmänhet anse att behoven kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste ges skäligt rådrum (se ovan) för byte av bostad.

Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. Bistånd kan däremot utgå till räntekostnaden om avgift och ränta tillsammans inte överstiger genomsnittskostnaden eller högsta godtagbara hyresnivå. Krav ska ställas på den enskilde att ansöka om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100 % av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70 % av räntekostnaderna, eftersom 30 % är avdragsgilla vid självdeklarationen. För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100 % av räntekostnaden, med den begränsning som finns i genomsnittlig boendekostnad och högsta godtagbara hyreskostnad.

Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

Häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. Personer dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Se Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd.

Boendekostnad för vuxet barn (18-24) som bor kvar hos sina föräldrar

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för vuxet barn (dock ej gymnasiestuderande), som bor kvar i föräldrahemmet endast om föräldern därigenom har en högre boendekostnad än hen annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om föräldern/föräldrarna:

- måste behålla en större bostad eller
- får sitt bostadsbidrag sänkt

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas också för vuxet hemmaboende barn, som varit självförsörjande och haft kostnad för boende i egen bostad eller hos föräldrarna.

Beräkning av hyresdel görs enligt gällande föreskrifter.

Brukarrepresentanter

Ersättningen till brukarrepresentanter vid offentlig verksamhet medräknas inte som inkomst vid prövning av ekonomiskt bistånd.

Depositionsavgift

Kostnad för depositionsavgift beviljas inte.

Dator och internetuppkoppling

Dator med internetuppkoppling kan ingå i en hemutrustning. Ekonomiskt bistånd till komplettering eller köp av ny dator beviljas endast till hushåll som bedöms vara i behov av försörjningsstöd under en längre tid. Vägledande nivå för bistånd till dator är 10 % av prisbasbeloppet. Bistånd till programvara ingår inte eftersom att de flesta program finns att ladda ned i gratisversioner. Bistånd kan beviljas till en dator per hushåll om det inte föreligger särskilda skäl att bevilja ytterligare bistånd.

Bistånd kan utgå till skäligena kostnader avseende internetuppkoppling. Den vägledande nivån är 0,45 % av prisbasbeloppet per månad.

Kostnad för läsplatta, dator, telefon, internetuppkoppling etc., skulle kunna inrymmas i möjligheten att försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå, en s.k. förhöjd kostnad som inte täcks av annan ersättning, eller låta det ingå inom ramen för det vanliga ekonomiska biståndet, genom omfördelning.

Barnperspektiv

Särskild hänsyn ska tas till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. För de barn och ungdomar som går i skola och lever i hushåll med långvarigt biståndsbehov ska handläggare i samband med uppföljning kring barnens situation särskilt uppmärksamma behovet av dator och internetuppkoppling.

Elkostnad

Bistånd till de faktiska kostnaderna ska beviljas om kostnaden bedöms skälig.

Konsumentverkets beräkningar om genomsnittlig elförbrukning kan användas som vägledning. I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning utifrån den biståndssökandes situation. Om förbrukningen väsentligt överstiger konsumentverkets beräknade förbrukning bör orsaken därtill klargöras.

Fackföreningsavgift/arbetslöshetskassa

Bistånd utgår till faktisk kostnad för fackföreningsavgift och/eller avgift till arbetslöshetskassa månadsvis. I det fall det är möjligt att få helt eller reducerad avgift ska i första hand en sådan ansökan göras. Kostnad för försäkringar etc. i fackföreningsavgiften godkänns inte, med undantag för hemförsäkring.

Fickpengar

Vuxna som vistas på sjukhus, behandlingshem eller är placerade utanför hemmet och saknar inkomst kan ansöka om fickpengar. Beloppen kan motsvara budgetposterna kläder och skor, fritidsaktiviteter, hälsa och hygien efter en individuell bedömning. Kostnader för lokala resor kan tillkomma.

Flyttkostnader

Bistånd kan ges till flyttkostnader om det är nödvändigt för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå. I biståndet ingår hyra av bil inklusive försäkring, bensin, hyra av flyttlådor och eventuellt flytt av telefonabonnemang, mot uppvisande av kvitto.

Finns särskilda skäl som gör att den enskilde inte kan flytta på egen hand, exempelvis sjukdom och ålderdom, kan bistånd beviljas till skäliga kostnader för flyttfirma.

Vid flytt till annan ort av arbetsmarknadsskäl ska även utredas om behovet kan tillgodoses genom bidrag från Arbetsförmedlingen. Innan bistånd till flyttkostnad beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp.

Fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter för barn

Barn bör ges förutsättningar att kunna delta i organiserade fritidsaktiviteter. Barns fritidsaktiviteter anges i Socialstyrelsens allmänna råd om försörjningsstöd som ett exempel på när det kan vara aktuellt att beräkna kostnaden till en högre nivå än riksnormen. Exempel som kan vara aktuella är kostnader för sportaktiviteter, simskola och musikskola.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till inköp av cykel och cykelhjälm med högst 1 500 kronor per barn maximalt två gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan det vara rimligt att barnet får bistånd till en cykel under gymnasietiden.

Lägerverksamhet för barn

Med utgångspunkt från barns behov kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor eller kolonivistelser utanför skolans ram, utan att det finns särskilda sociala skäl om kostnaden är skälig. Biståndet ska reduceras med beloppet för matpengar för motsvarande antal dagar.

Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

Vuxna som bedöms ha behov av ekonomiskt bistånd minst sex månader, och som på grund av medicinska, psykiska eller sociala skäl har svårigheter att vara aktiva och hålla kontakt med andra, kan beviljas bistånd till fritidsaktiviteter för att bryta isolering och passivisering.

Biståndet kan vara ett led i att så småningom komma ut i egen försörjning. Fritidsaktivitet kan vara att delta i studiecirkel, fysisk träning eller annan organiserad verksamhet. Ekonomiskt bistånd kan beviljas med belopp motsvarande lägsta avgift för helår eller säsong vid motionsanläggning i Knivsta. Om det finns medicinska skäl till att delta i aktiviteter ska detta styrkas med intyg från behörig sjukvårdspersonal. Om någon deltar i ett rehabiliteringsprogram där vissa aktiviteter ingår för alla deltagare beviljas hela kostnaden för dessa aktiviteter, om det inte finns särskilda skäl som talar emot detta.

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.

Rekreationsresa kan beviljas för barnfamiljer med särskilda behov som har haft försörjningsstöd minst tre år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning ska även göras huruvida behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek och fritidsposten i riksnormen. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas faktisk egenavgift per månad, dock maximalt motsvarande kostnad för ett periodkort. Ekonomiskt bistånd till busskort beviljas inte parallellt.

Observera att kostnad för färdtjänst kan ingå i handikappersättningen, och i dessa fall beviljas inte ekonomiskt bistånd till kostnaden.

Riksfärdtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd till egenavgift för riksfärdtjänst beviljas i normalfallet inte.

Ändamålet med riksfärdtjänst är resor utanför hemkommunen för rekreation eller annan personlig angelägenhet och bistånd för sådana aktiviteter beviljas endast i undantagsfall.

Företagare eller personer med fria yrken

Egen företagare har i normalfallet inte rätt till försörjningsstöd. I undantagsfall, om firman är ett led i en rehabilitering och om bedömningen visar att biståndsbehovet är tillfälligt och att firman kan bidra till ett oberoende inom nära framtid kan försörjningsstöd beviljas.

Har den enskilde stöd från Arbetsförmedlingen i form av stöd till start av näringsverksamhet eller särskilt stöd till start av näringsverksamhet är det att betrakta som en arbetsmarknadsåtgärd och den enskilde kan under denna tid erhålla ekonomiskt bistånd. En person som deltar i något av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program har rätt till ekonomiskt bistånd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Sökanden med fria yrken (konstnärer, författare, musiker, artister etc.) ska prövas på samma sätt som andra hel- eller deltidsarbetslösa, dvs. de ska vara inskrivna på Arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

Glasögon och kontaktlinser

Skäliga kostnader beviljas för glasögon om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. Skäliga kostnader för kontaktlinser kan godtas om linser är det enda alternativet och behovet styrks av en läkare. Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Från och med 1 mars 2016 trädde en ny lag i kraft som innebär att landstingen ska ge bidrag till barn och unga i åldern 8–19 år. Regeringen förutsätter att bidraget till barn mellan 0 och 7 år fortsatt kommer att ges av landstingen. Socialtjänsten ska beakta att barn och skolungdomar får behovet av glasögon tillgodosett. I de fall barns behov av glasögon inte kan tillgodoses genom paketerbjudande beviljas bistånd till skäliga kostnader.

Handlingsplan

För personer som bedöms vara i behov av ekonomiskt bistånd ska en individuell plan upprättas i samråd med den enskilde. Handlingsplanen revideras var tredje månad. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Planen ska innehålla en beskrivning av den enskildes sociala förhållanden, erfarenheter och resurser samt behov. Planen ska beskriva mål, medel och planering för att nå målet, syftet med insatsen/insatserna samt på vilket sätt och när uppföljning ska ske. Det ska framgå av planen vad den enskilde ska uppfylla för villkor för att få bistånd. I planen ska även barnperspektivet beaktas.

Hemförsäkring

Bistånd utgår endast till basförsäkring inklusive rättsskydd, om inte särskilda skäl föreligger. I de fall socialtjänsten godtar att den sökande bor kvar i ägd bostad godtas kostnad för kompletterande bostadsrätts- eller villaförsäkring. Bistånd utgår endast månadsvis.

Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd till komplettering eller nyanskaffning av möbler, husgeråd eller annan hemutrustning som behövs för att hemmet ska fungera, kan beviljas till hushåll som bedöms ha behov av ekonomiskt bistånd minst sex månader. Hänsyn ska tas till allmän standardutveckling i samhället och till vad en låginkomsttagare i normalfallet kan bekosta. Nivån på det bistånd som beviljas ska utgöra varken över- eller understandard, och även den begagnade marknaden bör undersökas.

Efter en vårdperiod kan personer, som i ett led i rehabiliteringen flyttar till eget boende, ha rätt till ekonomiskt bistånd till hemutrustning om hen saknar bohag sedan tidigare.

I en akut situation efter t ex brand i bostaden, kan ekonomiskt bistånd till hemutrustning beviljas om hemförsäkring saknas. För den som är flykting ska i första hand behovet av hemutrustning tillgodoses genom statliga lån via CSN.

Barnperspektiv

För barnfamiljer som har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör barnens situation särskilt beaktas när behovet av förnyelse av hemutrustning bedöms. För barn som har umgänge med en förälder de inte bor stadigvarande med bör kostnad för säng och sängutrustning beviljas.

Hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning av egenavgifter för läkarförskrivna hjälpmedel och för hjälpmedel via kommunen som till exempelvis hörapparat, batterier, etc. om behovet inte kan tillgodoses via Region Uppsala eller Försäkringskassan.

Hemmaboende barns och skolungdomars inkomster och tillgångar

Hemmavarande barn och skolungdomar under 21 år får enligt 4 kap. 1 § a SoL ha inkomster upp till ett prisbasbelopp utan att det påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd.

Avsikten är att tonåringar som lever i ekonomiskt utsatta familjer ska kunna göra sådant som andra tonåringar gör. Den inkomst som överstiger ett prisbasbelopp räknas av mot barnet eller skolungdomens del i familjens kostnader inklusive boendekostnaden.

Hushåll

Gifta makar

Enligt äktenskapsbalken ska makarna, var och en efter sin förmåga, bidra till det underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov skall tillgodoses.

Gifta men inte sammanboende

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga och det gäller oavsett om de bor ihop eller inte, äktenskapsbalken (1987:230) 6 kap. 2 §. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas försörjningsansvar gentemot varandra gälla. Det är den gemensamma inkomsten som ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd. Exempelvis räknas hyra för endast en bostad.

Om det föreligger en konflikt mellan makarna som medför att den ena parten vägrar att bidra till den andras försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på rättslig prövning.

Om den ena parten är utsatt för hot om våld eller våld ska inte ekonomiska svårigheter leda till att den våldsutsatta tvingas att återgå till relationen. I de fallen kan ekonomiskt bistånd beviljas utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

Gifta makar – ena maken bosatt utomlands

Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar inte lämnas kan avslag ges på ansökan om försörjningsstöd. För att undvika att nödsituation uppstår kan ekonomiskt bistånd enligt reducerad norm beviljas. Om det är uppenbart att den ena parten inte kan bidra till den andres försörjning t ex vistas i flyktingläger så kan ansökan bifallas.

Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan

Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte. Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten

vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Hushållsgemenskap men ej sambor

Hushållsgemenskap innebär att fler personer – utan att leva under äktenskapsliknande förhållanden – stadigvarande delar bostad på sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas. Det kan gälla vuxet barn och föräldrar, syskon, vänner eller andra.

Riksnormens belopp för gemensamma hushållskostnader blir därför lägre per individ i de fall hushållsgemenskap finns. Även boendekostnaderna påverkas av om de som delar bostad lever i hushållsgemenskap eller inte.

Personer som anses ingå i en hushållsgemenskap:

- förälder som bor hos vuxet barn
- vuxet barn som slutat gymnasiet och bor kvar i föräldrahemmet
- andra vuxna som delar bostad och hushållskostnader

Inneboende

Inneboende räknas inte ha hushållsgemenskap för den eller dem som denne bor hos. För att betraktas som inneboende ska den sökandes hushåll som huvudregel ha ett eget rum i bostaden. En individuell bedömning ska fortfarande göras utifrån den enskildes situation.

Sammanboende under äktenskapsliknanden förhållanden (sambor)

Vuxna personer som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden likställs i ekonomiskt biståndssammanhang med gifta makar och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd görs på samma sätt som för dessa.

Ungdom som ingår äktenskap

Vid äktenskap övertar maken/makan den primära underhållsskyldigheten för den som fortfarande går i skolan och är under 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra underhållsskyldigheten är den unges föräldrar i stället (sekundärt) underhållsskyldiga för sitt barn så länge skolgången pågår.

Underårig som fått barn

En underårig som blir förälder är underhållsskyldig för sitt barn. Om barnet har behov, som inte täcks av barnbidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd, kan den underårige ansöka om ekonomiskt bistånd för dessa kostnader. Den underåriges föräldrar har kvar underhållsskyldigheten för sitt eget barn tills hen fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår, dock längst tills den unge fyller 21 år.

Om den underåriges föräldrar inte kan försörja sitt barn, kan de ansöka om ekonomiskt bistånd med det egna barnet inräknat i hushållet. Barnbarnet inräknas inte i deras hushåll, eftersom de inte är underhållsskyldiga för detta.

Hyresskulder

Hyresskulder och andra boendeskulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning kan medföra, särskilt för barnfamiljer. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation och barn ska alltid tillförsäkras ett tryggt boende, både hos umgängesförälder eller vid växelvis boende, vilket alltid ska beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas. Hyresskuld kan beviljas om familjen riskerar avhysning, se vidare avsnittet Skulder. Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

ID-handling

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter, sjukvården, teckna avtal eller för att sköta post- och bankaffärer m.m.

Jobbstimulans

Huvudregeln är att socialnämnden beaktar all inkomst vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulans är ett undantag från detta. Jobbstimulans är en särskild beräkningsregel som stadgas i 4 kap. 1 b § SoL och innebär att 25 % av nettoinkomst av anställning inte ska tas

med vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Den är personlig och om det finns fler vuxna i hushållet bedömer socialnämnden om de var för sig uppfyller kravet på jobbstimulans. Om den enskilde sparar en del av inkomsten under 24 månaders period påverkar det inte beräkningen.

Julpeng

Efter att hushållet har haft bistånd i mer än sex månader kan julpeng utgå till barn i familjen. Det beräknas en veckas normbelopp per barn. Familjen ska informeras i god tid om rätten att ansöka om biståndet. Ansökan beviljas.

Juridiska kostnader

Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall beviljas till kostnader för rådgivning som föregår ett beslut om rättshjälp, rättshjälpsavgift samt självriskan när rättshjälpskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Detta kan bli aktuellt om det finns särskilt starka sociala skäl, t.ex. familjerättsliga ärenden eller ärenden som rör boendet.

Kurslitteratur

Utgifter för obligatorisk studielitteratur räknas som godtagbar kostnad. Ekonomiskt bistånd till kostnader för studielitteratur kan i vissa fall beviljas för personer, över 19 år alternativt 21 år, som studerar inom grundskolenivå, svenska för invandrare och utbildningar för personer med behov av särskilt stöd. Behovet av litteratur uppstår i regel vid utbildningens början. Om den studerande inte kan tillgodose behovet genom att låna böcker eller genom egen finansiering kan ekonomiskt bistånd utgå till nödvändig litteratur. I första hand ska möjlighet till lån eller inköp av begagnad studielitteratur undersökas.

Lexikon

Ekonomiskt bistånd till lexikon kan beviljas enligt billigaste alternativ, som rekommenderats av skolan, till den som läser svenska för invandrare.

Magasinerings

Kostnad för magasinerings av bohag godtas endast i undantagsfall efter ansökan från den enskilde, som själv ansvarar för att beställa tjänsten och ingå avtal med magasineringsfirman. Beslut om bistånd till magasineringskostnad ska tidsbegränsas. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till bohagets skick och storlek samt om kostnad för magasinerings överstiger kostnad för inköp av nytt motsvarande bohag.

Vid avhysning ansvarar Kronofogdemyndigheten för magasinerings av bohaget under viss tid och debiterar den enskilde kostnaden för detta, liksom för övriga kostnader i samband med avhysningen. Ekonomiskt bistånd beviljas i normalfallet inte till sådan kostnad.

Om den enskilde har behov av sitt magasinerade bohag, kan hen hämta det mot en avgift. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sådan avgift efter individuell prövning.

Psykiatrisk/psykologisk behandling

Psykiatrisk och psykologisk behandling är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är att bistånd till kostnad för detta inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppna psykiatriska mottagning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort.

Realiserbara tillgångar

Om behovet av bistånd bedöms överstiga tre sammanhängande månader kan den enskilde behöva sälja tillgångar som fritidsfastigheter, värdefull konst och antikviteter som inte är bruksföremål. Tillgångarna ska ha ett betydande värde eftersom att överskottet ska motivera försäljning. Vanliga tillgångar som TV, musikanläggning och dator kan påverka biståndet om de har särskilt högt värde. I dessa situationer får den enskilde använda intäkten till att betala av lån som är direkt knutna till det som sålts innan det påverkar rätten till ekonomiskt bistånd.

Riksnorm

Regeringen fastställer ett belopp för de personliga kostnaderna och de gemensamma hushållskostnaderna genom en ändring i socialtjänstförordningen. Den omfattar åtta budgetposter för vuxna och nio budgetposter för barn och ungdomar. Följande ingår i riksnormen; livsmedel, kläder och skor, fritid och lek, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, förbrukningsvaror, dagstidning, telefon och TV-avgift. Se Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd.

Semesterpeng

Efter att hushållet har haft bistånd i mer än sex månader kan semesterpeng utgå till barn i familjen under sommarlovet. Det beräknas en veckas normbelopp per barn. Familjen ska informeras i god tid om rätten att ansöka om biståndet. Ansökan beviljas.

Sjukvårdande behandling

Läkarvård och sjukgymnastik m.m.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Undantag gäller för kostnader gynekologiskt cellprov, som godkänns trots att det inte ingår i högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till fakturaavgift om den enskilde inte hade möjlighet att betala vid besöket, samt för kostnad för tilläggsavgift vid hembesök.

Medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för förskrivet läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Enligt reglerna för högkostnadsskyddet ska apoteket erbjuda det billigaste alternativet av det förskrivna läkemedlet. Om den enskilde väljer ett dyrare alternativ får hen betala en merkostnad, som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till sådan merkostnad. Om ett förskrivet läkemedel av medicinska skäl inte får bytas ut, ska läkaren ange det på receptblanketten. Om det förskrivna läkemedlet ingår i högkostnadsskyddet, behöver den enskilde då inte betala någon merkostnad. Vid kortvarigt biståndsbehov bör den enskilde undersöka möjligheten att dela upp kostnaden över ett kalenderår och betala en månadsavgift.

Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till dygnsavgift efter reducering med normens belopp för livsmedel.

Sjukresor

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift. Krav kan ställas att den enskilde ansöker om rätt till frikort.

Barnperspektiv

Vid barns sjukhusvistelse, godtas avgift för förälders vistelse på sjukhuset efter individuell prövning utifrån barnets behov. Vid förlossning kan sjukvårdsavgift godtas för partnerns eller annan anhörigs vistelse på sjukhus efter individuell bedömning.

Skulder

Allmänt om skulder

Med skulder avses kostnader som förfallit till betalning. Kostnad för obetald el- eller hyresfaktura som förfallit till betalning inom den senaste månaden räknas inte som skuld. Ekonomiskt bistånd till skulder ska prövas restriktivt. Den enskilde bör vid behov erbjudas tid hos budget- och skuldrådgivare vid Konsument Uppsala för att därigenom få hjälp i kontakterna med fordringsägarna eller få sin skuld prövad enligt skuldsaneringslagen.

Skulder

Bistånd till skulder som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortsskulder, privata skulder, etc. samt böter och underhållsstöd, beviljas inte. Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd.

Undantag kan göras för hyresskuld i följande fall:

- Skuld som uppstått under tid då sökanden av godtagbara skäl inte haft egna inkomster som räckt till hyra. Om ansökan hade gjorts när hyresskulden uppkom hade hen haft rätt till bistånd

- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning
- För gamla och sjuka där alternativboende inte går att ordna
- Om eventuell avhysning riskerar att medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en förändringsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande.

Undantag kan göras för bistånd till skuld till hushållsel i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Även i detta sammanhang ska barnets situation uppmärksammas.

Skuld för barnomsorgsavgift

Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med skolförvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp. Det är viktigt att förvaltningarna upprättar rutiner för hur dessa situationer praktiskt ska hanteras.

Sparmedel

Vid bedömning av biståndsbehovet tas i skälig utsträckning hänsyn till sparmedel och övriga tillgångar. Det bör uppmärksammas att riksnormen förutsätter ett visst sparande för olika långsiktiga utgiftsposter som ingår i grundbeloppet (telefon, TV-licens, flerårskläder m.m.). Se avsnittet Tillgångar och Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd.

Specialkost

Behov av särskild kost ska bedömas restriktivt och alltid styrkas med intyg om en betydligt ökad matkostnad (specialkost) utifrån sjukdom, allergi eller liknande. Intyget ska utställas av exempelvis dietist eller läkare. Vägledning för beräkning av merkostnaderna kan fås av Konsumentverkets beräkning av merkostnader vid specialkost. Se www.konsumentverket.se

Spelmissbruk

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom slagit fast att det missbruk som avses i socialtjänstlagen är missbruk av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel. Det är därmed sjukvårdens ansvar att vårda sådana yttringar av psykisk ohälsa som kan ge upphov till olika former av beroenden och missbruk som inte avser alkohol eller drogmissbruk, till exempel spelmissbruk, matmissbruk, shoppingmissbruk och sexmissbruk. När det gäller spelmissbruk är huvudregeln att bistånd till kostnad för sådan behandling inte beviljas av socialtjänsten eftersom behovet kan tillgodoses genom sjukvårdens försorg. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för egenavgift.

Spädbarnsutrustning

Bistånd kan ges för skäliga kostnader till nödvändig spädbarnsutrustning motsvarande vad en låginkomsttagare på orten har råd med. Det innefattar säng med sängkläder och andra tillbehör, skötbädd med tillbehör, bärsele, bilbarnstol, barnvagn med tillbehör och utrustning för bad. Vid bedömningen om vad som är nödvändigt beaktas om det finns syskon och om ålderskillnaden är liten. I så fall kan behovet tillgodoses genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga. Begagnatmarknaden bör beaktas.

Studering

Skolungdomar

Föräldrar/vårdnadshavare är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet, dock längst tills hen fyller 21 år (7 kap. 1 § föräldrabalken). Ungdomar som går i gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning inklusive gymnasiestudier vid kommunal vuxenutbildning räknas med i familjens norm vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller även

för gymnasieelever som studerar på annan ort. Tillämpliga studiestödsformer ska sökas, t ex inackorderingstillägg. Från det år den unge fyller 20 år kan hen söka studiemedel för gymnasiestudier. Krav ska ställas på att ungdomen söker bidragsdelen.

Observera att om den unge väljer att söka även lånedelen av studiemedlet, räknas hen som självförsörjande och ska inte medräknas i familjens norm.

Vuxenstuderande

Vuxenstuderande har i normalfallet inte rätt till försörjningsstöd. En vuxen som studerar ska i första hand söka de studiesociala stödformer som finns. Klarar den enskilde inte sin försörjning och har en reell möjlighet att få arbete som innebär stadigvarande försörjning är det rimligt att ställa kravet att den enskilde ska avbryta sina studier för att arbeta. Den enskilde bör däremot ges möjlighet att avsluta påbörjad kurs eller termin för att kunna återuppta studierna i framtiden. Ekonomiskt bistånd till studerande kan beviljas under vissa förutsättningar efter en individuell bedömning. Se Socialstyrelsens handbok ekonomiskt bistånd.

Försörjningsstöd under studier kan beviljas av medicinska, sociala eller arbetsmarknads- mässiga skäl, där studierna är ett led i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, eller ett led i en förebyggande eller rehabiliterande insats, som en komplettering till studieförmåner eller aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen. Är studierna en förutsättning för en framtida försörjning bör socialnämnden inte ställa krav på att den studerande avbryter sina studier och i stället står till arbetsmarknadens förfogande. Om medicinska skäl föreligger skall detta styrkas med läkarintyg.

Försörjningsstöd beviljas vid studier av svenska som andraspråk på grundläggande nivå (grundskolenivå) och vuxenutbildning som motsvarar grundskolans låg-, mellan- och högstadienivå. Krav på att den studerande söker kompletterande försörjning i form av bidragsdelen i studiestödet ska ställas. Om den studerande kombinerar svenska som andraspråk med andra gymnasiala kurser skall krav ställas på att den sökande söker såväl bidragsdel som lånedel av studiestödsformer.

I det fall normöverskott föreligger skall en bedömning av om akut nödsituation föreligger. Reducerat försörjningsstöd kan beviljas under sådana omständigheter för att undanröja nödsituation.

Studering med familj

Vid bedömning och beräkning av ekonomiskt bistånd för familjer där den ene studerar och den andre är arbetslös ska familjens gemensamma inkomster och kostnader räknas och en individuell prövning kommer att göras.

Studering under studieuppehåll

För att erhålla försörjningsstöd under studieuppehåll/ferier gäller:

- Den studerande ska vara aktivt arbetssökande, i god tid under terminen sökt feriearbete, ha en fortlöpande kontakt med arbetsförmedlingen och ta anvisat arbete.
- Har den studerande fått feriearbete skall hen i första hand begära förskott på lön. Om det inte är möjligt och lönen utbetalas i slutet av arbetsperioden kan det bli aktuellt att försörjningsstödet beviljas mot återbetalning av intjänad lön.

SFI

Försörjningsstöd kan beviljas om den sökande studerar på SFI och detta är en del i planeringen i samråd med Arbetsförmedlingen.

Tandvård

Allmänt om tandvård

Ekonomiskt bistånd kan ges till skäligen kostnader för nödvändig tandvård, som även innefattar förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning. Bedömningen bör i regel grundas på behandlande tandläkares val av åtgärd och vad hen anser vara nödvändig tandvård. Knivsta kommun anlitar en konsulttandläkare, vars uppdrag är att granska den föreslagna behandlingen för att, ur ett medicinskt perspektiv, bedöma om den är nödvändig och om billigare alternativ finns. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnad för uteblivet besök.

En bedömning görs om biståndbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt. Vid förväntad egen försörjning inom nära framtid (ungefär tre månader) görs övervägande om den sökande kan vänta med hela eller del av tandvårdsbehandlingen tills hen blir självförsörjande.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper över flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet.

Akuttandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller kontakt med behandlande tandläkare framgå att behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står ”akut besök” på fakturan inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Betalning

I normalfallet ska den enskilde själv betala tandvårdskostnaderna och visa kvitto vid månatlig ansökan om ekonomiskt bistånd. Betalt belopp för godkänd kostnad läggs till normen för aktuell månad.

I de fall handläggaren bedömer att den enskilde saknar möjlighet att själv betala till tandläkaren, kan faktura – som ska vara adresserad till den enskilde – godtas på utförd och godkänd behandling. Eventuell fakturaavgift godtas i dessa fall.

Telefonabonnemang

Bistånd till öppning av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. I följande fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- Personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon
- Fast telefoni är en förutsättning för tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras

Barnperspektiv

Det är av särskild vikt att barn och barnfamiljer har tillgång till fungerande stationär telefon i hemmet. De barnfamiljer som ansöker om fast telefonabonnemang beviljas det.

Tillgångar

När en enskild ansöker om ekonomiskt bistånd ska handläggaren utreda om personen kan tillgodose behovet med egna tillgångar. En helhetsbedömning ska göras från fall till fall och hänsyn ska tas till

- om en persons hjälpbehov bedöms vara kort- eller långvarigt
- vad som kan anses skäligt
- vilka konsekvenser det medför för enskild som inte får det sökta biståndet

Förhållandena vid ansökningstillfället avgör. Tillgångar som ska beaktas är de som den enskilde kan förfoga över eller få tillgång till.

Lånade pengar

Om den biståndssökande har lånat pengar ska de enligt huvudregeln räknas som inkomst för den period de lånats. Det gäller även om den sökande har valt att spendera pengarna innan ansökan om bistånd.

Undantag görs om pengarna har använts för att täcka bistandsgrundande utgifter. Att den sökande exempelvis har lånat pengar för att betala sin hyra innebär inte att behovet har tillgodosetts på sådant sätt att rätt till bistånd inte längre finns. Det ansåg Högsta förvaltningsdomstolen i RÅ 84:27. Lånet skulle inte beaktas som inkomst vid prövningen av behovet av bistånd till uppehälle och hyra.

Bilar

En bedömning ska ske från fall till fall om bil påverkar rätt till ekonomiskt bistånd. Behöver den enskilda bilen för sitt arbete, för att kunna ta sig till och från sin dagliga sysselsättning eller för att skjutsa barn till förskolverksamhet och skola kan det vara rimligt att behålla bilen. Behöver den enskilde bilen av medicinska eller sociala skäl kan det också vara rimligt att

bilen inte påverkar rätten till bistånd. Den enskilde kan också behöva byta till billigare bil. Specialanpassad bil som enskild har på grund av funktionsnedsättning räknas inte som en tillgång.

Bostad

En villa eller bostadsrätt betraktas som realisberar tillgång om försäljning bedöms ge ett intäktsöverskott som motiverar åtgärden och det finns tillgång till annat boende. I den individuella bedömningen ska konsekvenser för eventuella barn beaktas. Om en försäljning blir aktuell ska den enskilde få skälig tid på sig.

Barns tillgångar

Barns tillgångar och inkomst av kapital tillhör barnet och kan endast räknas av mot den delen i familjens kostnader inklusive boendekostnaden som är kopplade till barnets del. Barnet kan ha sparade medel upp till 15 procent av basbeloppet utan att det påverkar rätten till bistånd.

Umgänge och umgängesresor

Barn med separerade föräldrar och umgängesföräldrar ska inte missgynnas vid beräkning av bistånd. Observera att när det gäller bistånd till umgängesresor är utgångspunkten vad en familj i allmänhet har råd med.

Resor för umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta

- Barnets behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten i kostnaden för resan

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utkräva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare på orten i allmänhet har råd att bekosta.

Underhållsstöd

För ensamstående föräldrar som har underhållsstöd räknas 1273 kr av 1573 kr som inkomst, d.v.s. 300 kr räknas ej med som inkomst. Om man får ett halvt underhållsstöd, t ex ensamstående föräldrar som har växelvis boende, räknas 636 kr som inkomst, d.v.s. 150 kr räknas ej med som inkomst. Detta för att ensamstående föräldrar ska få del av den höjning av underhållsstödet som genomfördes under hösten 2015 utifrån att ensamstående föräldrar ofta har en sämre ekonomi än föräldrar som lever tillsammans.

Utlandsvistelse

Personer som regelbundet får försörjningsstöd kan under vissa förutsättningar få ekonomiskt bistånd under en begränsad period för utlandsvistelse. Detta förutsätter att utlandsvistelsen i övrigt inte påverkar utbildning arbete eller möjligheten att aktivt söka arbete.

Utländska medborgare

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera. Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige och omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA), det vill säga "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas". Det är Migrationsverket som beslutar om detta, och beslutet ska visas upp av den sökande. Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra eller dylikt.

LMA och ekonomiskt bistånd kan inte utgå samtidigt.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

EU-medborgare

Avgörande för socialtjänstens handläggning av sökande som är EU-medborgare är om personen i fråga har uppehållsrätt i Sverige. Rörlighetsdirektivet har implementerats i den svenska utlänningslagen, där begreppet uppehållsrätt reserverats för rätten att vistas i Sverige längre än tre månader utan uppehållstillstånd.

Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. För rätt till bistånd krävs dock att övriga krav enligt 4 kap. 1 § SoL är uppfyllda och det gäller alla familjemedlemmar i hushållet. Rätt till bistånd finns alltid i akuta nödsituationer. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen.

Mer att läsa om uppehållsrätt finns att läsa i Socialstyrelsens vägledning ”EG-rätten och socialtjänsten” som kan hittas på www.socialstyrelsen.se.

Om sökanden inte har rätt till ekonomiskt bistånd ska ett avslagsbeslut fattas. Avslagsbeslutet ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte anses föreligga. Även om rätt till försörjningsstöd inte föreligger kan rätt till bistånd finnas om en akut nödsituation bedöms föreligga. Om sökanden har rätt till ekonomiskt bistånd är det rätten till likabehandling som gäller och biståndsbehovet ska utredas i vanlig ordning gällande den sökande och dennes familj.

Bedömning enligt 3 a kap. 3 § utlänningslagen (2005:716) Upphållsrätt SFS 2006:219

EU-medborgaren har uppehållsrätt om hen är

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkring om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna, som gäller i Sverige, eller

har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Avgörande för att någon ska betraktas som arbetstagare är att det arbete som utförs är en faktisk och genuin ekonomisk aktivitet.

Om verksamheten som egenföretagare kräver någon form av auktorisation eller legitimation här i landet redan bosatta, får samma villkor ställas på EU-medborgare. Att uppehållsrätt för egenföretagare föreligger kan visas genom innehav av F-skattsedel eller registreringsbevis från Länsstyrelsen eller Bolagsverket.

Nyanlända som omfattas av etableringslagen

Arbetsförmedlingen ansvarar för samordning av insatser för nyanlända flyktingar enligt etableringslagen. En person har rätt till en etableringsperiod på två år, som ska genomföras inom tre år från det att uppehållstillståndet beviljades. Under etableringsperioden kan individen ansöka om etableringsersättning hos Arbetsförmedlingen. Etableringsersättningen administreras av Försäkringskassan.

Lagen om etableringsinsatser vänder sig till nyanlända i arbetsför ålder (20-64 år) som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av flyktingliknande skäl samt kvotflyktingar. Även nyanlända i åldern 18-19 år, som saknar föräldrar i Sverige, omfattas av den nya lagen liksom vissa anhöriga till nyanlända flyktingar. Individen ska påbörja etableringen senast ett år från första folkbokföring i Sverige. Personer med nedsatt prestationsförmåga kan ingå i etableringen till 25, 50 eller 75 %. Anhörig till flykting, som ansöker inom två år från det att den första individen beviljas uppehållstillstånd har rätt att ingå i etableringen.

Handläggning av nyanlända som omfattas av etableringslagen

Ansökningar om bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och samma krav på egenansvar och egen planering gäller även för denna grupp.

Väntan på etableringsersättning ("glappet")

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven är uppfyllda.

Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som personer som befinner sig tillfälligt i landet utan uppehållstillstånd.

Studerande med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Personer utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip är kommunen skyldig att avhjälpa en akut nödsituation.

Yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett till sin ambassad eller konsulat.

Om en person som har vistats i landet mer än tre månader och saknar uppehållstillstånd och inte heller ansöker om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med akut bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

Våldsutsatta

Personer som är eller har varit våldsutsatta kan behöva akut ekonomiskt bistånd vid upprepade tillfällen. Att en person är våldsutsatt innebär inte att de vanliga principerna för biståndsbedömning sätts åt sidan utan en helhetsbedömning ska göras i varje enskilt fall för att se vilka konsekvenserna blir om den enskilde inte får biståndet.

Vuxna

Handläggningen av det ekonomiska biståndet kan exempelvis påverkas i följande hänseenden:

- det kan bli aktuellt att bevilja matnorm i avvaktan på utredning
- akuta utgifter kan beviljas för busskort, mediciner m.m.

- om det efter en riskbedömning framgår att den våldsutsatta inte kan hämta sina tillhörigheter kan akut bistånd utgå för att täcka den våldsutsattes behov av exempelvis kläder
- andra kostnader för eventuella barn
- beakta att ekonomisk kontroll ingår ibland i våld i nära relationer och det kan vara så att den sökande inte har tillgång till sina egna medel
- det kan bli aktuellt med kontantutbetalning om den enskilde inte har tillgång till sitt bankkort och det innebär en risk att hämta detta
- i ett akut skede ska den våldsutövande partners ekonomi inte beaktas i bedömningen, vid ett senare tillfälle kan socialtjänsten stödja med att försöka få den andra partnern att betala om det inte bedöms vara farligt för den våldsutsattas säkerhet
- har personen skyddad identitet kan högre kostnader uppkomma på grund av svårigheter att teckna avbetalningsplaner, ökade boendekostnader m.m.
- gäller det en familj där det finns misstanke om våld i nära relationer kan det vara lämpligt att inte ha samma personakt som annars är tillåtet vid ansökan om ekonomiskt bistånd

Mer vägledning finns i Socialstyrelsens publikation ”Våld - Handbok om socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer” samt Knivsta kommuns mål och riktlinjer för socialnämndens arbete mot våld i nära relationer, SN 2016/55.

Barn

I undantagsfall kan det även bli aktuellt att socialnämnden ger ekonomiskt bistånd direkt till barnet utan att beakta föräldrarnas underhållsskyldighet. Detta gäller endast då det råder en stark konflikt mellan barnet och föräldrarna och barnet är utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående.

Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan fortsatt ekonomiskt bistånd vägras (helt avslås) eller nedsättas (reduceras) med stöd av 4 kap. 5 § SoL. Innan beslut fattas ska den enskildes behov och förmåga att

medverka noggrant utredas. Beslut att vägra eller reducera det ekonomiska biståndet kan också fattas enligt 4 kap. 1 § SoL.

Återbetalningsskyldighet

Bistånd som beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt 9 kap. 2 § 1 st. SoL. Det gäller om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om betalningsförmåga bedöms föreligga, dvs. om den sökandes egna inkomster överstiger normen.

Överskjutande skatt

Överskjutande skatt räknas som en inkomst för den enskilde i det fall beloppet inte disponeras av Kronofogdemyndigheten.